

ÇORUH NEHRİ HAVZASI REHABİLİTASYON PROJESİ (ÇNHHP)

PROJE İLLERİNE SEYAHAT RAPORU

(16 – 28 Temmuz 2018)

S-1B PROJE YÖNETİM BİRİMİNE DESTEK DANIŞMANLIĞI

ANKARA – Temmuz 2018

İÇİNDEKİLER

1. GENEL BİLGİLER.....	3
2. PAYDAŞ KURUMLARI ZİYARET VE GÖRÜŞMELER	3
3. ÇNHRP 2018 YILI PROGRAMI VE UYGULAMA DURUMU.....	4
3.1. ARTVİN.....	5
3.1.1. 2018 Yılı Programı ve Uygulama Durumu	5
3.1.2. Arazi Ziyaretleri.....	6
3.2. BAYBURT	11
3.2.1. 2018 Yılı Programı ve Uygulama Durumu	11
3.2.2. Arazi Ziyaretleri	12
3.3. ERZURUM	20
3.3.1. 2018 Yılı Programı ve Uygulama Durumu	20
3.3.2. Arazi Ziyaretleri	21
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	30
5. EKLER.....	36

Ek-1: Çoruh Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi (ÇNHRP) Proje İllerine Seyahat Programı

1. GENEL BİLGİLER:

1.1. **Seyahat Tarihi** : 16 – 28 Temmuz 2018

1.2. **Seyahat Yerleri** : Artvin (*Merkez, Şavşat, Yusufeli*), Bayburt (*Merkez*), Erzurum (*Merkez, İspir, Oltu, Olur, Şenkaya, Uzundere*).

1.3. **Seyahatin Amacı**: ÇNHRP kapsamında proje illerini ziyaret ederek 2018 yılı programı ve gerçekleştirme durumunu görüşmek, uygulamaları yerinde görmek.

1.4. **Seyahat Programı** : Seyahatte, Proje Havza Yönetimi Uzmanı tarafından Artvin, Bayburt ve Erzurum'da proje ortağı kurumlar ziyaret edilerek proje uygulamaları, 2018 yılı programı ve gerçekleştirme durumu hakkında görüşmelerde bulunulmuş, proje uygulama sahaları ziyaret edilerek yapılan çalışmalar yerinde görülmüştür. Detaylı seyahat programı ekte (Ek-1) verilmiştir.

2. PAYDAŞ KURUMLARI ZİYARET VE GÖRÜŞMELER

2.1. ARTVİN

Artvin Orman Bölge Müdürlüğü ile Tarım ve Orman İl Müdürlüğü ziyaret edilmiş, Orman Bölge Müdür Yardımcısı ve İl Proje Uygulama Birimi Koordinatörü Muammer Tizi, Tarım ve Orman İl Müdürü Dursun Okur ve proje sorumluları ile yapılan görüşmelerde proje uygulamaları, 2018 yılı programı ve genel uygulama durumu hakkında bilgi alınmış ve görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Yusufeli ve Şavşat Orman İşletme Müdürlükleri ziyaret edilerek kurum yetkilileri ve projenin uygulanmasında görevli personel ile görüşmelerde bulunulmuş, Bıçakçılar ve Veliköy Mikrohavzaları ziyaret edilerek yapılan bazı çalışmalar yerinde görülmüştür.

2.2. BAYBURT

Bayburt Orman İşletme Müdürlüğü ziyaret edilerek 2018 yılı programı ve genel uygulama durumu hakkında bilgi alınmış ve görüş alışverişinde bulunulmuştur.

İl Uygulama Birimi Toplantısı nedeniyle Bayburt'ta bulunan Trabzon Orman Bölge Müdür Yardımcısı ve İl Proje Uygulama Birimi Koordinatörü Mustafa Koç, Orköy Şube Müdürü Derya Çırakoğlu ve Ağaçlandırma ve Silvikültür Şube Müdür Vekili Kenan Ateş ile görüşmelerde bulunulmuştur.

Masat ve Taht Mikrohavzaları ziyaret edilerek yapılan bazı çalışmalar yerinde görülmüştür. Masat ve Taht MH'nda önceki yıllarda uygulanan bazı proje faaliyetleri (Masat MH'nda Gezköy ve Heybetepe, Taht MH'nda Akçakuzu, Dövmekaya, Kurbanpınar, Taht, Yedigöze ve Yerlice) ile 2018 yılında çalışma yapılacak proje sahaları (Masat MH'nda Masat ve Yaylapınar, Taht MH'nda Uluçayır) yerinde görülmüştür.

Ayrıca, Tarım ve Orman İl Müdürlüğü ve İl Özel İdaresi proje çalışanlarından 2018 yılı programı ve uygulama durumu hakkında bilgi alınmış, Taht MH'nda mera ıslahı kapsamında yapılan bazı tesisler (Yerlice, Kurbanpınar, Akçakuzu ve Dağtarla) Tarım İl müdürlüğü proje çalışanı ile birlikte yerinde görülmüştür.

2.3. ERZURUM

Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü, Tarım ve Orman İl Müdürlüğü ve DSİ Bölge Müdürlüğü ziyaret edilmiş, İl Proje Uygulama Birimi Koordinatörü ve Bölge Müdür Yardımcısı Faruk Bayraktaroğlu, Şube

Müdürü Şahin Doğan, ORKÖY Şube Müdürü Metin Meral, DSİ Bölge Müdür Yardımcısı Ayhan Şahna, Tarım ve Orman İl Müdür Yardımcısı Engin Sancı ve Mühendis Orhan Kaya ile yapılan görüşmelerde proje uygulamaları, 2018 yılı programı ve uygulama durumu hakkında bilgi alınmış ve görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Erzurum ve Oltu Orman İşletme Müdürlükleri ziyaret edilerek yetkililer ve projenin uygulanmasında görevli personel ile görüşmelerde bulunulmuş, İspir, İspir Kuzey, Olur Merkez, Şenkaya ve Uzundere Mikrohavzaları ziyaret edilerek yapılan bazı çalışmalar yerinde görülmüştür.

3. ÇNHRP 2018 YILI PROGRAMI VE UYGULAMA DURUMU

ÇNHRP 2018 YILI PROGRAMI (ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ)											
FAALİYET ADI	BİRİM	TOPLAM		ARTVİN		ERZURUM		BAYBURT		MERKEZ	
		Miktar	Tutar (Bin TL)	Miktar	Tutar (Bin TL)	Miktar	Tutar (Bin TL)	Miktar	Tutar (Bin TL)	Miktar	Tutar (Bin TL)
ÇNHRP			30.400		4.015		9.285		8.267		8.833
1-Toprak muhafaza tesis	Hektar	1.400	3.054			800	764	600	2.290		
2-Toprak muhafaza bakım	Hektar	13.424	1.916	3.550	322	7.445	901	2.429	693		
3-Mera ıslahı	Hektar	250	382			150	191	100	191		
4-Teknik inceleme ve eğitim	Adet	10	1.945							10	1.945
5-Uzman kiralama,izleme değ.,tercüman			984								984
6-Bozuk Orman Rehabilitasyonu (Tesis)	Hektar	1.784	3.411					1.784	3.411		
7-Bozuk Orman Rehabilitasyonu (Bakım)	Hektar	3.474	824	2.092	604	387	21	995	199		
8-Taşıtlı alımı (T cetveli)	Adet	7	1.800							7	1.800
Kamyon (T-14)	Adet	2	590	1		0		1		2	590
Pikap (4x4) (T-8)	Adet	3	620	1		1		1		3	620
Minibus (vip) (T-5)	Adet	2	590	1		1		0		2	590
İş makinası alımı	Adet	15	4.104							15	4.104
Kazıcı yükleyici	Adet	3	776	1		1		1		3	776
Ekskavatör (5 ton)	Adet	3	590	1		1		1		3	590
Ekskavatör (22 ton)	Adet	3	1.415	1		1		1		3	1.415
Traktör	Adet	3	390	1		1		1		3	390
Kısa dorse taşıyıcı	Adet	3	933	1		1		1		3	933
9-Fidanlıkların iyileştirilmesi			1.300		300				1.000		
10-Orköy faaliyetleri	+		10.680		2.789		7.408		483		
Arılı kovan dağıtımı	Ünite	216	4.405	105	2.131	137	2.274	0	0		
Sera tesisi	Adet	30	1.861	0	0	30	1.819	0	0		
Sebze fidesi	Ünite					40	42				
Güneş enerjili su ısıtma sistemi	Adet	770	1.991	0	0	720	1.874	50	117		
Isı yalıtımı (Mantolama)+Katı yakıtlı kat kaloriferi	Adet	75	1.386	0	0	60	1.020	15	366		
Dam örtülüğü	Adet	270	658	270	658	0	0	0	0		
Güneş enerjili elektrik üretim sistemi	Adet	22	379			22	379				

3.1. ARTVİN

3.1.1. 2018 Yılı Programı ve Uygulama Durumu

Orman Bölge Müdürlüğü :

Doğal Kaynakların Korunması, Rehabilitasyonu ve Sürdürülebilir Yönetimi Faaliyetleri:

Artvin İli'nde proje faaliyetleri Bıçakçılar, Camili, Veliköy ve Yusufeli Mikrohavzalarında yürütülmektedir. 2018 yılında;

- 3.550 hektar Toprak muhafaza bakım,
- 2.092 hektar Bozuk orman rehabilitasyonu bakım ve
- Fidanlıkların iyileştirilmesi (300 Bin TL) programı mevcuttur.

Ayrıca, OBM'nce **Toprak Muhafaza Tesis** faaliyeti kapsamında Veliköy MH'nda ek program (206 ha.) ve ek ödenek (300.000,00 TL) talep edilmiş ve bu talep proje yönetimi tarafından uygun görülmüştür. Bu çalışma için hizmet alımı süreci devam etmektedir.

Toprak muhafaza bakım ve Bozuk ormanların rehabilitasyonu bakım faaliyetleri kapsamında Ot alma, çapa ve teras onarımı faaliyetleri tamamlanmış olup koruma faaliyetleri devam etmektedir. Tamamlama dikimleri ise sonbaharda yapılacaktır.

Toprak muhafaza bakım faaliyeti kapsamında **200.000,00 TL ek ödenek** talep edilmiş ve bu talep proje yönetimi tarafından uygun görülmüştür.

Fidanlıkların iyileştirilmesi kapsamında Ardanuç Orman Fidanlığı'nda 2017 yılında yapılan Polikarbonlu sera ve birimler için trafo kurulması (198.285,25 TL) ve Susuz Orman Fidanlığı'nda çevre betonu yapılması (214.047,61 TL + KDV) planlanmıştır. Bu faaliyetler için yapılacak harcamanın toplam 451.000,00 TL olacağı, bu nedenle **151.000,00 TL ek ödeneye ihtiyaç olduğu** belirtilmiştir. Ardanuç Orman Fidanlığı trafo kurulumu işinin tamamlanmak üzere, Susuz Orman Fidanlığı'nda çevre betonu yapılması için de sınır belirleme (özel mülk ile olan sınırın netleştirilmesi, kadastro/aplikasyon) işlerinin yapılmakta olduğu ifade edilmiştir.

ORKÖY Faaliyetleri:

Faaliyet	Program			Ödeneye Göre Planlanan	
	Birim	Miktar	Tutar (Bin TL)	Miktar	Tutar (Bin TL)
Orköy faaliyetleri			2.789		2.789
Arılıkovanda dağıtımı (1ünite=20arılıkovan)	Ünite	105	2.131	79	2.120,443
Güneş enerjili su ısıtma sistemi	Adet	0	0		
Dam örtülüğü	Adet	270	658	212	668,557

Orköy faaliyetleri kapsamında 2.879.000,00 TL ödeneye karşılık 79 ünite arılı kovan (Camili MH: 50 ünite, Yusufeli ve Bıçakçılar MH: 29 ünite), 212 adet Dam örtülüğü desteği planlanmıştır. Arılı kovan alımı ve dağıtımı gerçekleştirilmiştir (2.120.443,03 TL). Toplam 2.789.000,00 TL ödenekten arılı kovan alımından sonra geriye kalan 668.557,00 TL ödeneye ilave olarak dam örtülüğü ve Güneş enerjili su ısıtma sistemi faaliyetleri için 587.431,00 TL ek ödenek (*Dam örtülüğü: 93 adet, Güneş enerjili su ısıtma sistemi: 93 adet*) talep edilmiş ve bu talep proje yönetimi tarafından uygun görülmüştür. Dam örtülüğü (Yusufeli: 192 adet, Camili MH: 113 adet) ve Güneş enerjili su ısıtma sistemi (Yusufeli: 93 adet) alımı süreçleri devam etmektedir (ihale aşamasındadır).

2018 yılı ödeneği ile uygun görülen ek ödeneğin toplam tutarına göre faaliyet ve ödenek dağılımı					
Faaliyet	Program			Program + Ek Ödeneye Göre Planlanan	
	Birim	Miktar	Tutar (Bin TL)	Miktar	Tutar (Bin TL)
Orköy faaliyetleri			2.789		3.377
Arılı kovanda dağıtımı(1ünite=20arılıkovan)	Ünite	105	2.131	79	2.120,443
Güneş enerjili su ısıtma sistemi	Adet	0	0	93	250,000
Dam örtülüğü	Adet	270	658	305	1.006,557

İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Faaliyetleri:

İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2018 Yılı Bütçe planı

	Artvin İli 2018 Yılı Bütçe Planlaması									
	Yusufuli		Bıçakçılar		Camili		Veliköy		Toplam	
	Miktar	Tutar (TL)	Miktar	Tutar (TL)	Miktar	Tutar (TL)	Miktar	Tutar (TL)	Miktar	Tutar (TL)
Yem Bitkilerinin Üretimini Geliştirilmesi (Ha)	1.218	150.000							1.218	150.000
Ahır Şartlarının İyileştirilmesi (Adet)	90	130.000	65	80.000			90	130.000	245	340.000
Meyveciliğin Geliştirilmesi (Adet/Fidan)	4.000	50.000			8.000	100.000			12.000	150.000
Sebzecilik (Adet/Fide)	65.000	50.000							65.000	50.000
Demonstrasyon (Da)	-	-			15	130.000			15	130.000
Orman Dışı Mera Rehabilitasyonu (Ha)	-	-					1.579	380.000	1.579	380.000
TOPLAM		380.000		80.000		230.000		510.000		1.200.000

Yem bitkileri üretiminin artırılması, Sebzeciliğin geliştirilmesi ve Demonstrasyon faaliyetlerinin tamamlandığı, Ahır şartlarının iyileştirilmesi ve Mera ıslahı (Orman Dışı) çalışmalarının devam etmekte olduğu ve gerçekleşmelerde bir problemin olmadığı ifade edilmiştir.

3.1.2. Arazi Ziyaretleri

Bıçakçılar Mikrohavzası Ziyareti:

Bıçakçılar MH'nda Balcılı, Bıçakçılar ve Yüksekoba köylerinde yapılan bazı bozuk orman rehabilitasyonu çalışmaları yerinde görülmüştür. Sahaya yapılan ziyarette taş kordon yapılan yamaçlarda ve ıslah çalışması yapılan oyuntularda doğal vejetasyonun arttığı, taş kordonların bitki örtüsü ile kaplanmaya başladığı, eşiklerin (kuru duvar eşik, galvanizli kafes tel eşik) arkalarının yer yer rusubat ile dolduğu gözlenmiştir.

Veliköy Mikrohavzası Ziyareti:

Veliköy MH'nda; yapılan toprak muhafaza (*Pınarlı, Veliköy ve Yavuzköy köylerinde*) ve bozuk ormanların rehabilitasyonu (*Meşeli köyünde*) çalışmaları ile Mera ıslahı (Orman Dışı) (*Meşeli köyünde*) kapsamında yapılan bazı tesisler yerinde görülmüştür.

- **Yavuzköy, BT-03-31 nolu toprak muhafaza sahası (19,56 ha):** Sahada Toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında 2015 yılında toprak işleme (makinelili), dikenli tel çit ihatası ve fidan (*Sarıçam ve Huş*) dikimi yapılmıştır. 2015 ve 2017 yıllarında bakım çalışmaları kapsamında tamamlama dikimi, ot alma, çapa ve teras onarımı yapılmıştır. Koruma devam etmektedir. Sahaya yapılan ziyarette teraslarda bozulmaların olmadığı, teraslardaki fidanların genel durumunun ve fidan tutma yüzdesinin iyi olduğu, ancak bazı Huş fidanlarında kar baskısı (rakım 1850-2150 m) nedeniyle eğilmeler olduğu gözlenmiştir. Sahada, faaliyet tanıtım levhasının olmadığı ve tel örgü geçiş merdiveninin bulunmadığı görülmüştür. Projeye göre saha için 2018 yılı sonu itibarıyla bakım faaliyeti sona ermektedir. Ancak, korumanın devam ettirilmesi ve sahanın belirli aralıklarla kontrol edilerek ihtiyaç olduğu taktirde gerekli bakımların yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

- **Pınarlı Köyü, BT-03-42 nolu toprak muhafaza sahası (248,52 ha):** Sahada Toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında 2015 yılında yan derelerde oyuntu ıslahı amacıyla kuru duvar eşikler yapılmıştır. Sahaya yapılan ziyarette kuru duvar eşiklerin genel olarak rusubat ile dolmuş olduğu, eşik arkalarında ve oyuntularda (oyuntu tabanı ve yamaçlarında) doğal vejetasyonun (bitki örtüsünün) gelişmeye başladığı ve yapılan tesislerin işlevini yerine getirmekte olduğu gözlenmiştir. Dolan eşiklerin arkasına yöreye uygun yapraklı türfidanların (örn. Huş) dikilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

- **Veliköy, BT-03-41 nolu toprak muhafaza sahası (142,72 ha):** Sahada Toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında 2015 yılında yan derelerde oyuntu ıslahı amacıyla eşikler (kuru duvar eşik (2.523 m³), galvanizli kafes tel eşik (304 m.)) yapılmıştır. Sahaya yapılan ziyarette eşiklerin genel olarak rusubat ile dolmuş olduğu, eşik arkalarında ve oyuntularda (oyuntu tabanı ve yamaçlarında) doğal vejetasyonun (bitki örtüsünün) gelişmeye başladığı ve yapılan tesislerin işlevini yerine getirmekte olduğu gözlenmiştir. Yayla evlerinin üzerinde çevresi dikenli tel ile ihata edilmiş oyuntuya tüplü sarıçam fidanı, rusubat ile dolan eşiklerin arkalarına ve dere yamaçlarına Huş fidanı dikilmiş olduğu görülmüştür.

- **Meşeli, BT-03-11 nolu toprak muhafaza sahası (43,33 ha):** Sahada Bozuk ormanların rehabilitasyonu faaliyeti kapsamında 2016 yılında taş kordon, toprak işleme (işçi ile), eşik yapımı (kuru duvar eşik ve kafes tel eşik), dikenli tel çit ihatası ve fidan (*Sarıçam ve Huş*) dikimi yapılmıştır. 2017 yılında bakım çalışmaları kapsamında tamamlama dikimi, ot alma, çapa ve teras onarımı gerçekleştirilmiştir. Bakım ve koruma faaliyeti devam etmektedir. Sahaya yapılan ziyarette teraslarda ve taş kordonlarda bozulmaların olmadığı, teraslardaki fidanların genel durumunun ve fidan tutma yüzdesinin iyi olduğu, eşiklerin genel olarak rusubat ile dolmuş olduğu, eşik arkalarında ve oyuntularda (oyuntu tabanı ve yamaçlarında) doğal vejetasyonun (bitki örtüsünün) gelişmeye başladığı gözlenmiştir. Sahada, tel örgü geçiş merdiveninin bulunduğu, faaliyet tanıtım levhasının ise olmadığı görülmüştür.

- **Meşeli, BT-03-13 nolu mera ıslahı (orman dışı) sahası (438,62 ha):** Sahada Orman dışı mera ıslahı faaliyetleri kapsamında 2016 yılında 1 adet hayvan barınağı ve gölgelik ile 1 adet çoban kulübesi yapılmıştır. Tesislerde faaliyet tanıtım levhasının olmadığı gözlenmiştir. Yayladaki köylüler ile yapılan görüşmelerde yapılan tesislerin çok faydalı olduğu ve hayvanlar tarafından kullanıldığı ifade edilmiştir.

-

3.2. BAYBURT

3.2.1. 2018 Yılı Programı ve Uygulama Durumu

Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü :

Doğal Kaynakların Korunması, Rehabilitasyonu ve Sürdürülebilir Yönetimi Faaliyetleri:

Bayburt İli'nde proje faaliyetleri Masat ve Taht Mikrohavzalarında yürütülmektedir. 2018 yılında;

- 600 hektar Toprak muhafaza tesis,
- 2.429 hektar Toprak muhafaza bakım,
- 1.784 hektar Bozuk orman rehabilitasyonu tesis,
- 995 hektar Bozuk orman rehabilitasyonu bakım,
- 100 hektar Mera ıslahı ve
- Fidanlıkların iyileştirilmesi (1.000.000,00 TL) programı mevcuttur.

2018 yılı Toprak Muhafaza Tesis (600 Ha.), Bozuk Orman Rehabilitasyonu Tesis (1.784 Ha.) ve Mera Islahı (100 Ha.) programları ilave faaliyetler kapsamında verilmiştir. Uygulama Projesi Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü tarafından yapılmıştır. Projede, Toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında toplam 734,34 hektar alanda (*Masat MH'nda 464,25 hektar, Taht MH'nda 270,09 hektar*) ve Bozuk orman rehabilitasyonu tesis faaliyeti kapsamında toplam 2.063,62 hektar alanda (*Masat MH'nda 1.969,88 hektar, Taht MH'nda 93,74 hektar*) çalışma yapılması planlanmıştır. Yatırım giderleri toplamı 2.536.236,70 TL dir (*Arazi hazırlığı toplamı: 1.710.767,73 TL, Dikim toplamı: 321.664,92 TL, Bakım toplamı: 324.320,11 TL, Diğer rehabilitasyon çalışmaları (Ardıç budama) toplamı: 52.708,32 TL, İhata toplamı: 126.775,62 TL*).

Proje yapımı sırasında, planlanan sahalarda gerekli toprak muhafaza tedbirlerinin saha bütünlüğü içerisinde alınması (planlanması ve uygulanması) ihtiyacının ortaya çıkması ve bütçe kısıdı olmaması gibi nedenlerle yıllık program miktarlarının üzerinde planlama yapıldığı ifade edilmiştir.

Toprak muhafaza ve Bozuk ormanların rehabilitasyonu tesis çalışmaları 2.070.827,00 TL (*KDV Hariç*) bedel ile ihale edilmiş (*yaklaşık maliyeti 2.888 Bin TL*) olup çalışmalar devam etmektedir. Ziyaret tarihi itibariyle 100 hektar alanda 50 km teras yapımının gerçekleştirildiği ve çalışmaların zamanında tamamlanabileceği ifade edilmiştir.

Toprak muhafaza bakım ve Bozuk ormanların rehabilitasyonu bakım faaliyetleri kapsamında birim fiyat usulü ile ot alma, çapa ve teras onarımı faaliyetleri devam etmekte olup ziyaret tarihi itibariyle 188 hektar alanda çalışma yapıldığı belirtilmiştir.

Mera ıslahı faaliyeti kapsamında faaliyetin gerçekleştirileceği yer (Masat MH, Masat Köyü, 2835 nolu parsel) Tarım ve Orman İl Müdürlüğü ile koordinasyon içerisinde belirlenmiş olup proje yapımına ilişkin hizmet alımı çalışmalarının devam etmekte olduğu ifade edilmiştir. Mera ıslahı kapsamında mevcut programa ilave olarak 200 hektar alanda çalışma yapılmasının planlanmakta olduğu ve buna ilişkin **ek ödeneğin (yaklaşık maliyeti 400.000,00 TL)** talep edildiği belirtilmiştir. Talep Proje Yönetimi tarafından uygun görülmüştür (TMHIDB, 19.07.2018 tarih ve E.1549935 s.y.).

Fidanlıkların iyileştirilmesi kapsamında 1.000.000,00 TL ödenek verilmiştir. Bu kapsamda, beton yol (800 m.), sulama kanalı (açık/kapalı), sulama havuzu ve su motoru odası yapımına ilişkin (yaklaşık 270 Bin TL) ihale sürecinin başlatıldığı (ihale tarihi 27.07.2018), otomatik gölgelik ve fidan satış reyonu yapımına ilişkin tespit çalışmalarının ise devam etmekte olduğu ifade edilmiştir.

Orköy faaliyetleri kapsamında 483.000,00 TL ödenek verilmiştir. Bu kapsamda, 50 adet Güneş enerjili su ısıtma sistemi (Taht MH:44 adet, Masat MH: 6 adet) yapımı 100.000,00 TL (KDV hariç) bedel ile ihale edilmiş ve 13.07.2018 tarihinde sözleşme imzalanmıştır. 15 adet Isı yalıtımı (Mantolama)+Katı yakıtlı kat kaloriferi (Taht MH: 7 adet, Masat MH: 8 adet) yapımı 268.000,00 TL (KDV hariç) bedel ile ihale edilmiş ve 18.07.2018 tarihinde sözleşme imzalanmıştır. 15 adet Isı yalıtımı (Mantolama)+Katı yakıtlı kat kaloriferi ile ilgili mimari projelerin 20.060,00 TL bedel ile yaptırıldığı ifade edilmiştir. Yapılan bu çalışmalar kapsamındaki toplam harcamanın 454.300,00 TL olacağı görülmektedir.

Mevcut Orköy programına ilave olarak, 150 adet Güneş enerjili su ısıtma sistemi ve 10 adet Isı yalıtımı (Mantolama)+Katı yakıtlı kat kaloriferi yapımı için **580.000,00 TL ek ödenek** talep edildiği ifade edilmiştir. Talep Proje Yönetimi tarafından uygun görülmüştür (TMHIDB, 19.07.2018 tarih ve E.1549937 s.y.).

Bayburt İl Tarım ve Orman Müdürlüğüne 2018 yılında Taht ve Masat Mikrohavzalarında;

- Ahır şartlarının iyileştirilmesi faaliyeti kapsamında 80 çiftçiye 80 adet süt sağım makinesi ve 400 adet otomatik suluk, mera ıslahı kapsamında 7 köyde 64 adet sıvat,

- Meyveciliğin geliştirilmesi kapsamında 86 adet kapama meyve bahçesi (her biri en az 2 da olacak şekilde ve toplam 17.800 adet meyve fidanı (Elma, Armut, Vişne ve Kiraz) tesisi, 30 çiftçiye kapama

meyve bahçesi için damla sulama hatları malzemesi alımı,

- Yem bitkileri üretiminin artırılması kapsamında 163 çiftçiye toplam 10.400 kg yem bitkisi tohumu (Yonca, Korunga, Fiğ) desteği verildiği ifade edilmiştir.

Bayburt İl Özel İdaresi'nce;

- 2015 yılında ihalesi yapılan projelerden, Masat, Tepetarla ve Yerlice Köyleri'nin sulama suyu tesisleri yapımının % 95 oranında tamamlanmış olduğu, eksik kalan kısımla ilgili ödeneğin DOKAP tan temin edildiği ve ihalesinin 18.07.2018 de yapıldığı, Taht, Akçakuzu, Dağtarla, Kurbanpınar ve Polatlı Köyleri'nin sulama suyu tesisleri yapım işinin tamamlandığı,

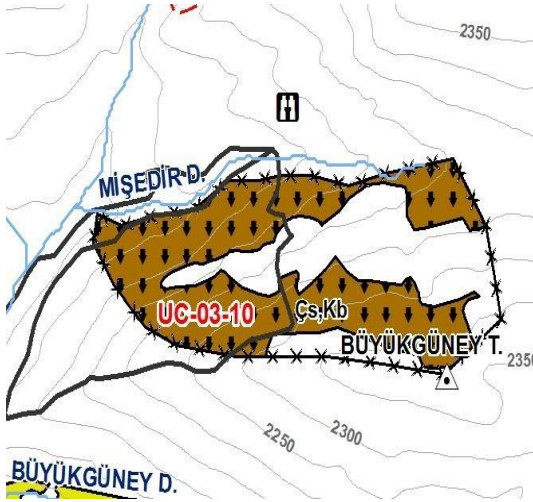
- 2016 yılında yapımı öngörülen 1. Grup "Yedigöze ve Ballıkaya", 2. Grup "Yaylapınar, Maden ve Heybetepe" Köyleri'nin sulama suyu tesisleri yapımının tamamlandığı, Yaylapınar Köyü Kuzular Mahallesi sulama suyu tesisinin yapımına başlanıldığı ifade edilmiştir.

3.2.2. Arazi Ziyaretleri

Masat Mikrohavzası Ziyareti:

Masat MH'nda Gezköy ve Heybetepe Köyü'nde 2014 yılında yapılan bazı toprak muhafaza çalışmaları, Gezköy'de yapılan KÖS çalışmaları ile Masat ve Yaylapınar Köylerinde 2018 yılında toprak muhafaza ve bozuk orman rehabilitasyonu çalışması yapılacak sahalar yerinde görülmüştür.

- Heybetepe Köyü, UC-03-10 nolu alan (47,71 ha):

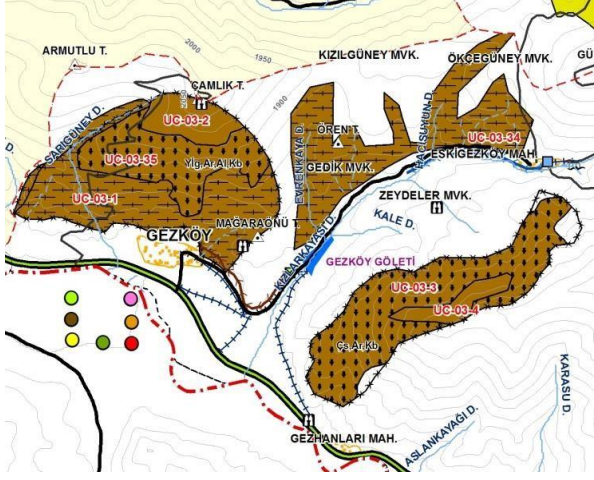
MC-03-10 nolu proje alanında, Toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında 2014 yılında toprak işleme (makinelili), dikenli tel çit ihatası ve fidan (*Sarıçam, Huş, Akçaağaç*) dikimi yapılmıştır. Bakım çalışmaları 2015-2017 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda tamamlama dikimi, ot alma, çapa ve teras onarımı yapılmıştır. Koruma devam etmektedir.

Sahaya yapılan ziyarette teraslarda bozulmaların olmadığı, teraslardaki fidanların genel durumunun (görünümlerinin sağlıklı, yıllık büyümelerinin normal) iyi olduğu, fidan tutma yüzdesinin yüksek olduğu gözlenmiştir.

Sahanın tel örgü ile çevrili olduğu, tel örgülerde bir tahribatın ve otlatma baskısının olmadığı gözlenmemiştir. Sahada faaliyet tanıtım levhası ile giriş kapsının bulunmadığı görülmüştür.

Sahada bakım (ot alma, çapa ve teras onarımı) çalışmaları 2017 yılı itibariyle tamamlanmıştır. Ancak, korumanın devam ettirilmesi ve sahanın belirli aralıklarla kontrol edilerek ihtiyaç olduğu taktirde gerekli bakımların yapılması gerekmektedir. Sahada erozyon kontrolü amacıyla alınan önlemlerin yeterli ve yerinde olduğu, mevcut durumda ilave bir önlemin alınmasına ihtiyaç olmadığı değerlendirilmektedir.

- Gezköy, UC-03-01, 02 ve35 nolu alanlar (148,03 ha):

MC-03-35 nolu proje alanında, Toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında 2014 yılında toprak işleme (makinelı), dikenli tel çit ihatası ve fidan (*Sarıçam*) dikimi yapılmıştır. Bakım çalışmaları 2015-2017 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda tamamlama dikimi, ot alma, çapa ve teras onarımı yapılmıştır. Koruma devam etmektedir.

Sahaya yapılan ziyarette teraslarda bozulmaların olmadığı, teraslardaki fidanların genel durumunun (görünülerinin sağlıklı, yıllık büyümelerinin normal) iyi olduğu, fidan tutma yüzdesinin yüksek olduğu gözlenmiştir.

Sahanın tel örgü ile çevrili olduğu, tel örgülerde bir tahribatın ve otlama baskısının olmadığı gözlenmiştir. Sahada faaliyet tanıtım levhası ile giriş kapsının bulunmadığı görülmüştür.

Sahada bakım (ot alma, çapa ve teras onarımı) çalışmaları 2017 yılı itibariyle tamamlanmıştır. Ancak, korumanın devam ettirilmesi ve sahanın belirli aralıklarla kontrol edilerek ihtiyaç olduğu takdirde gerekli bakımların yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Taht Mikrohavzası Ziyareti:

Taht MH'nda; 2017 yılında yapılan toprak muhafaza (*Kurbanpınar, Taht ve Dövmekaya köylerinde*) ve bozuk ormanların rehabilitasyonu (*Akçakuzu köyünde*) çalışmaları, 2015 yılında Yedigöze köyünde yapılan toprak muhafaza çalışmaları, 2018 yılı programı kapsamında Uluçayır Köyü'nde yapılmakta olan toprak işleme (makinelı) çalışmaları ile Mera Islahı (Orman Dışı) kapsamında yapılan bazı tesisler yerinde görülmüştür.

- **Taht MH**'nda 2017 yılında 482 hektar toprak muhafaza ve 355 hektar bozuk ormanların rehabilitasyonu çalışması yapılmıştır. Bu kapsamda toprak işleme (makinelı, teras (287 km.)), Galvanizli kafes tel eşik (GKTE), canlandırma kesimi (meşe sürgün seyreltme, 24 ha.), dikenli tel çit ihatası, servis yolu (11,2 km.) ve fidan dikimi (toplam 253 bin adet (Sarıçam: 196.500, Huş: 50.000, Ahlat: 6.500 adet) yapıldığı belirtilmiştir.

Sahaya (*UC-11-22, 34, 39 ve 45 nolu proje alanlarına*) yapılan ziyaretlerde; teraslarda bozulma olmadığı, fidan tutma yüzdesinin genel olarak iyi olduğu (*ancak UC-11-22 nolu alanda bazı teraslardaki yapraklı fidanlarda yer yer, UC-11-39 ve 45 nolu alanlarda ise toprak derinliğinin yeterli olmadığı bazı küçük parçalı alanlarda kurumaların olduğu*), teraslarda otlamanın az olduğu, GKTE'lerin arkalarının rusubat ile dolmaya başladığı, sahalanın tel örgü ile çevrili olduğu, tel örgülerde bir tahribat olmadığı, sahalarda faaliyet tanıtım levhaları ile giriş kapılarının bulunmadığı gözlenmiştir. Ayrıca bakım (ot alma, çapa ve teras onarımı) çalışmalarına saha ziyaretinin yapıldığı gün başlanıldığı görülmüştür. Bakım çalışmalarına başlanılmadan önce ilgili ATM Şefi tarafından sahada örnek uygulama yapılmıştır.

- **Yedigöze Köyü**, UC-11-01 nolu alanda toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında 2015 yılında toprak işleme (makinele), dikenli tel çit ihatası ve fidan dikimi yapılmıştır. Bakım faaliyeti (ot alma, çapa ve teras onarımı ve koruma) devam etmektedir. 2018 yılı bakım çalışmalarına henüz başlanılmadığı görülmüştür. Saha ziyaretinde, teraslarda bozulma olmadığı, fidan tutma yüzdesinin iyi olduğu, fidan çevrelerinde otlamanın olduğu (ot alma ve çapa ihtiyacı), sahaların tel örgü ile çevrili olduğu, sahada faaliyet tanıtım levhası ile giriş kapısının bulunmadığı gözlenmiştir.

- **2018 yılı programı** çerçevesinde, Uluçayır Köyü'nde toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında yapılmakta olan toprak işleme (makinele) çalışmaları yerinde görülmüştür. Toprak işleme çalışmalarının yeni başladığı, uygulamada bir sıkıntının olmadığı ve ziyaret tarihi itibarıyla 100 hektarlık alanda 50 km. teras yapımının gerçekleştirilmiş olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret sırasında çalışmaların idarenin danışman mühendislerince kontrol edilmekte olduğu görülmüştür.

- **Taht MH, Orman Dışı Mera Islahı Çalışmaları:** Tarım ve Orman İl Müdürlüğü proje çalışanı ile birlikte Yerlice, Kurbanpınar ve Dağtarla köylerinde Mera Islahı (Orman Dışı) kapsamında yapılan bazı tesisler yerinde görülmüştür. Yerlice ve Dağtarla köyü muhtarları ile arazi ziyareti sırasında yapılan görüşmelerde yapılan tesislerin çok faydalı olduğu, Hayvan Gölgeliği ve Suluk'ların hayvanlar tarafından kullanıldığı, ancak Yerlice'de son yıllarda hayvan sayısının artması nedeniyle mevcut gölgeliği yetersiz kaldığı, Yerlice ve Dağtarla'da diğer bazı mera alanlarında da bu gibi tesislere ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir. Bu taleplerin proje paydaş kurumlarınca (Bayburt Orman İşletme Müdürlüğü, Tarım ve Orman İl Müdürlüğü) değerlendirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, yapılan gölgeliklerin çatılarının eğimsiz olduğu görülmüştür. Bölge kışın yoğun kar almakta olduğundan gölgeliklerin kar birikmeleri nedeniyle zarar görmemeleri için eğimli çatı tiplerinin geliştirilmesinin ve/veya uygulanmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

3.3. ERZURUM

3.3.1. 2018 Yılı Programı ve Uygulama Durumu

Orman Bölge Müdürlüğü Faaliyetleri :

Doğal Kaynakların Korunması, Rehabilitasyonu ve Sürdürülebilir Yönetimi Faaliyetleri:

Erzurum İli'nde proje faaliyetleri 7 mikrohavzada (İspir, İspir Kuzey, Olur Merkez, Oltu, Şenkaya, Tortum Kuzey ve Uzundere Mikrohavzaları) yürütülmektedir. 2018 yılında;

- 800 hektar Toprak muhafaza tesis,
- 7.445 hektar Toprak muhafaza bakım,
- 387 hektar Bozuk orman rehabilitasyonu bakım ve
- 150 hektar Mera ıslahı programı mevcuttur.

2018 yılı Toprak Muhafaza Tesis (800 Ha.) ve Mera Islahı (150 Ha) programları ilave faaliyetler kapsamında verilmiş olup projeleri (Ek Proje) Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü tarafından yapılmıştır. Toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında toplam 1.661 hektar alanda (*İspir Kuzey MH'nda 831,1 hektar, 363.314,00 TL; Tortum Kuzey MH'nda 300 hektar, 258.492,55 TL; Uzundere MH'nda 530 hektar, 66.095,85 TL*) çalışma yapılması planlanmıştır. 2018 yılı programı 800 hektar olmasına karşın, proje yapımı sırasında, planlanan sahalarda gerekli toprak muhafaza tedbirlerinin saha bütünlüğü içerisinde alınması (planlanması ve uygulanması) ihtiyacının ortaya çıkması nedeniyle yıllık program miktarının üzerinde planlama yapıldığı ifade edilmiştir.

Toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında çalışma yapılacak üç mikrohavza için hizmet alımı ihaleleri (3a) yapılmış, sözleşmeler imzalanmış olup İspir Kuzey ve Uzundere Mikrohavzalarında çalışmalar devam etmektedir. Tortum Kuzey MH'nda ise çalışmaların kısa süre içerisinde başlayacağı

belirtilmiştir. Temmuz ayı itibariyle toplam 800 hektar alanda çalışma yapılmış olduğu ve tüm mikrohavzalarda çalışmaların zamanında tamamlanabileceği ifade edilmiştir.

Toprak muhafaza bakım faaliyetleri devam etmekte olup Temmuz ayı itibariyle toplam 4.000 hektar alanda çalışma yapıldığı belirtilmiştir.

Bozuk ormanların rehabilitasyonu bakım kapsamında koruma faaliyeti devam etmektedir.

Mera ıslahı kapsamında; Oltu MH'nda çalışmalar tamamlanmıştır (*Büyükorcuk Köyü, sözleşme bedeli: 48.000,00 TL*). İspir Mikrohavzası (*39.971,99 TL*) ile İspir Kuzey Mikrohavzası'nda (*383 hektar, 46.903,50 TL*) ise hizmet alımı (ihale) süreci devam etmektedir.

ORKÖY Faaliyetleri:

Faaliyet	Revize Program			Sözleşmeler		Açıklama
	Birim	Miktar	Tutar(Bin TL)	Miktar	Tutar(Bin TL)	
Orköy faaliyetleri			7.408		7.006	
Arılı kovan dağıtımı (1ünite= 20 arılı kovan)	Ünite	137	2.273,807	137	1.751,299	İş bitmiştir
Sera tesisi	Adet	30	1.818,623	30	1.294,460	Yapım aşamasında
2017 Yılı Seraları Fidesi	Ünite	40	42,120	4	54,043	İş bitmiştir
Güneş enerjili su ısıtma sistemi	Adet	720	1.874,217	720	1.730,635	Sözleşme/Yapım aşm.
Isı yalıtımı (Mantolama)+Katı yakıtlı kat kaloriferi	Adet	60	1.020	60	1.504,530	Yaklaşık Maliyet
Güneş enerjili elektrik üretim sistemi	Adet	22	379,232	22	248,307	İş bitmiştir.
Ek işler					95,369	İş bitmiştir.
Dalgıç pompa					24,266	İş bitmiştir.
Ek seralar (Çağlayan Köyü)	Ünite				303,099	İhale aşamasında.

İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Faaliyetleri:

	Erzurum Planlama 2018																	
	İspir		İspir Kuzey		Oltu		Olur		Şenkaya		Tortum		Uzundere		TOPLAM			
	Miktar	TL	Miktar	TL	Miktar	TL	Miktar	TL	Miktar	TL	Miktar	TL	Miktar	TL	Miktar	TL		
Yem Bitkileri Üretiminin Geliştirilmesi (Ha)	-	169	-	221	75	49.7	63	-	81	-	341.6	187	43.319	-	43.182	92	393.4	418
Ahır Şartlarının İyileştirilmesi (adet)	-	-	43	118	-	-	-	-	-	17	65	100	390.110	-	-	-	160	574
Meyveciliğin Geliştirilmesi (Adet/fidan)	6.753	-	19.750	443	-	-	23.180	571	-	-	7.110	102.980	10.880	148.119	67.673	1.117.295		
Sebzecilik (adet/fide)	127.600	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	127.600	24	
Demonstrasyonlar (da)	-	-	-	19	17	-	-	-	-	-	2	-	55	134.978	74	154		
O.D. Mera Rehabilitasyon (Ha)	316	78	100	-	100	-	100	-	100	-	100	-	100	-	916	78		
		102		655		63		571		253		493		375		2.513,412		

Erzurum İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nce Temmuz ayı itibariyle, yem bitkileri üretiminin artırılması (yonca, korunga ve adi fiğ tohumu desteği), Sebzeciliğin geliştirilmesi (domates ve hıyar fidesi desteği) ve Demonstrasyonlar (*arı otu ve Ryegrass yem bitkisi (süt otu) tohumu desteği*) kapsamındaki faaliyetlerin tamamlandığı, Ahır şartlarının iyileştirilmesi (otomatik suluk ve süt sağım makinesi desteği) ve Mera Islahı (Orman dışı) kapsamındaki faaliyetlerin devam etmekte olduğu ve Meyveciliğin geliştirilmesi kapsamındaki faaliyetlerin ise ihale hazırlığı aşamasında oldu ifade edilmiştir.

DSİ Bölge Müdürlüğü Faaliyetleri:

DSİ Bölge Müdürlüğünce 5 havzada yapılacak olan 23 adet KÖS Tesisi ihalelerinin tamamının yapılarak sözleşmelerinin imzalandığı, bu tesisler için gerekli olan kaynağın fiyat farkı ve kdv dahil yaklaşık 43 milyon lira olduğu, 21 milyon lira işçilik sözleşme bedelleri toplamına karşılık 8,65 milyon lira ödenek mevcut olduğu, 18,071 milyon lira malzeme alımı sözleşme bedelleri toplamına karşılık 2 milyon lira kaynağın bulunduğu, işin %50 sinin gerçekleştirilebilmesi için **malzeme alımı faslından en az 7 milyon lira kaynağa acilen ihtiyaç olduğu**, İspir MH (Halilpaşa, Cankurtaran ve Taşbaşı) ile Tortum Kuzey MH'nda çalışmaların devam etmekte olduğu Şenkaya MH'nda ise işin aktif hale getirilmeye çalışıldığı Bölge Müdür Yardımcısı tarafından ifade edilmiştir.

3.3.2. Arazi Ziyaretleri

İspir Kuzey Mikrohavzası Ziyareti:

İspir Kuzey MH'nda Çatakkaya ve Yedigöl Köylerinde 2016 yılında yapılan ve Çamlıkaya Köyünde 2018 yılında yapılmakta olan bazı toprak muhafaza çalışmaları yerinde görülmüştür.

- **Çatakkaya Köyü, UC-17-05 nolu alan (283,19 ha):** Proje alanında Toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında 2016 yılında toprak işleme (makine), eşik yapımı (kuru duvar eşik ve kafes tel eşik), servis yolu yapımı ve fidan (*Sarıçam*) dikimi gerçekleştirilmiştir. Sahaya yapılan ziyarette teraslarda bozulmaların olmadığı, fidanların genel durumunun ve fidan tutma yüzdesinin normal (% 60 - 70) olduğu, teraslarda otlamanın mevcut olduğu ve henüz bakım (ot alma ve çapa) çalışmalarının yapılmadığı, eşiklerin genel olarak rusubat ile dolmaya başlamış olduğu gözlenmiştir. Sahaya ulaşımı sağlayan servis yolunun bakımının yapılması gerektiği ve sahada sonbaharda tamamlama dikimi yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

- **Yedigöl Köyü, UC-17-10 ve 15 nolu alan (708,67 ha):** Sahada Toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında 2016 yılında yan derelerde oyuntu ıslahı amacıyla eşikler (kuru duvar eşik, miks eşik ve galvanizli kafes tel eşik) yapılmıştır. Sahaya yapılan ziyarette eşik arkalarında genel olarak rusubat bulunduğu, yer yer eşiklerin dolduğu, eşik arkalarında ve oyuntularda (oyuntu tabanı ve yamaçlarında) doğal vejetasyonun (bitki örtüsünün) gelişmeye başladığı ve yapılan tesislerin işlevini yerine getirmekte olduğu gözlenmiştir. Dolan eşiklerin arkasına yöreye uygun yapraklı tür fidanların (örn. Huş, Akasya) dikilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir. UC-17-10 nolu saha köy yerleşim yeri ile köyden yaylaya giden yolun üzerinde bulunmaktadır. Köylüler ile yapılan görüşmelerde, çalışma yapıldıktan sonra sahadaki yan derelerden köy yerleşim yerine ve yola sel gelmediği ve rusubat akışının olmadığı, yapılan çalışmalardan memnuniyet duydukları ifade edilmiştir.

- **Çamlıkaya Köyü, (831,1 ha):** Proje alanı 2018 yılı Toprak Muhafaza Tesis programı ilave faaliyetler kapsamında çalışılan sahadır. Proje gerekçe raporunda “... yörede yaşayan insanların uygulamalar esnasında gerekçe raporuna konu edilen sahadan şiddetli bir şekilde sedimantasyon akışı geldiğini belirtmişlerdir. Bunun üzerine sahada yapılan arazi etüdü sonucunda; derelerde akıntının fazla olduğu, bu akıntının mezra ve proje sahasına ulaşımında kullanılan yolda tahribata neden olduğu gözlenmiş olup, bu saha da Erozyon ve Sel Kontrolü Tesisi çalışması yapımına ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. ...” belirtilmiştir. Sahada 8 adet ana dere, 14 adet yan derecik olmak üzere toplamda 22 adet derede 5.290 m³ kuru duvar eşik, 150 m³ miks eşik yapılması planlanmıştır. Ziyaret sırasında çalışmaların devam etmekte olduğu görülmüştür.

İspir Mikrohavzası Ziyareti:

İspir MH'nda Numanpaşa Köyünde Mera Islahı (Orman Dışı) kapsamında yapılan tesisler (Hayvan

Gölgeliği ve Sivaz) yerinde görölmüştür. Tesislerin hayvanlar tarafından kullanıldığı gözlenmiştir. Gölgeliğin yapıldığı yerin rakımı yaklaşık 1850 metre olup kışın yoğun kar yağışı olmaktadır. Bu itibarla, yüksek kesimlerde yapılan gölgeliklerin kar birikmeleri nedeniyle zarar görmemeleri için çatılarının daha eğimli yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Olur Merkez Mikrohavzası Ziyareti:

Olur Merkez MH'nda Yeşilbağlar ve Yolgözler Köylerinde 2017 yılında yapılan bazı toprak muhafaza çalışmaları (OL-11-20 ve 22 (347,91 ha.) yerinde görölmüştür. Sahada, toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında 2017 yılında 137,5 km teras, çeşitli eşikler (kuru duvar eşik ve galvanizli kafes tel eşik) yapımı ve fidan dikimleri (*Yapraklı (Akasya, Ahlat, Badem): 50 bin adet, İbrelili (Çs-Enso, Çk-Enso): 20 bin adet*) ve meşe tohumu (50 kg.) ekimi gerçekleştirilmiştir.

Sahaya yapılan ziyarette, teraslarda bozulmaların olmadığı, yapraklı fidanların (Ahlat ve Badem) genel durumunun ve fidan tutma yüzdesinin iyi olduğu, ibrelili fidanların (Sarıçam, Karaçam) büyümelerinin genel olarak zayıf/yavaş ancak fidan tutma yüzdesinin iyi olduğu, eşiklerin yer yer rusubat ile dolmaya başlamış olduğu, servis yolu şevlerinde doğal vejetasyonun (bitki örtüsünün) gelişmeye başladığı, buralara dikilen akasya fidanlarının tutma yüzdesinin iyi olduğu, sahadaki mevcut vejetasyonun (yamaç ve oyuntulardaki bitki örtüsünün) gelişim durumunun önceki yıllara göre daha iyi olduğu, servis yolunun bazı bölümlerinde bakıma ihtiyaç olduğu gözlenmiştir.

Sahaya ve saha içi ulaşımı sağlayan servis yolunda şiddetli yağışlar sırasında olabilecek su birikintisi ve akışların erozyona sebep olmaması için, servis yolunun bakımlı tutulmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Şenkaya Mikrohavzası Ziyareti:

Şenkaya MH'nda Çatalelma ve Bereketli Köylerinde 2016 yılında yapılan bazı toprak muhafaza çalışmaları yerinde görölmüştür..

- **Çatalelma Köyü, OL-07-02 nolu alan (289,74 ha):** Sahada, toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında 2016 yılında toprak işleme (makineli), çeşitli eşikler (kuru duvar eşik ve galvanizli kafes tel eşik) yapımı ve 2017 yılında dikenli tel çit ihatası ve fidan dikimi (*Çs-Enso: 150.000 adet*) gerçekleştirilmiştir. Sahaya yapılan ziyarette, teraslarda bozulmaların olmadığı, fidanların genel durumunun ve fidan tutma yüzdesinin iyi olduğu, eşiklerin rusubat ile dolmaya başlamış olduğu gözlenmiştir.

Saha köy yerleşim yeri ile köye giden yolun üzerinde bulunmaktadır. Köylüler ile yapılan görüşmelerde, çalışma yapıldıktan sonra sahadaki yan derelerden köy yerleşim yerine ve yola sel gelmediği ve rusubat akışının azaldığı, yapılan çalışmalardan memnuniyet duydukları ifade edilmiştir.

- **Bereketli Köyü, OL-07-06 nolu alan (Köy yerleşim yeri üzeri):** Saha OL-07-06 nolu alan içerisinde köy yerleşim yeri üzerinde bulunmaktadır. Sahada, toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında 2016 yılında yan derelerde eşik (*galvanizli kafes tel eşik*) yapımı gerçekleştirilmiştir. Yamaçta mülkiyet nedeniyle (mera) çalışma yapılamadığı ifade edilmiştir. Saha köy yerleşim yerinin hemen üzerinde olup yan dereler köyün içerisinde geçen dereye ulaşmaktadır.

Sahaya yapılan ziyarette, eşiklerin rusubat ile dolmuş olduğu, yamaçlarda bitki örtüsünün zayıf ve toprağın gevşek yapıda (*kolayca sökülüp aşağı doğru sürüklenabilen yapıda toprak*) olduğu, sahanın büyük bölümünde ana kayanın ortaya çıkmış olduğu gözlenmiştir. Sahada, yapılan çalışmalara ilave olarak, yamaçlarda alınacak mekanik önlemlerle (kafes tel çit tesisi ile) önce toprağın durdurulması ve daha sonra uygun bitki örtüsünün geliştirilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Köylüler ile yapılan görüşmelerde, çalışma yapıldıktan sonra sahadaki yan derelerden gelen selin ve rusubat akışının azaldığı, yapılan çalışmalardan memnuniyet duydukları ifade edilmiştir.

Uzundere Mikrohavzası Ziyareti:

Uzundere MH'nda Altınçanak Köyü hudutları dahilindeki toplu seralar, Sapaca Köyü Puşulu Yaylası'nda Mera Islahı (Orman Dışı) kapsamında yapılan hayvan gölgeliği, Çağlayan Köyünde seralar ve toprak muhafaza çalışmaları yerinde görülmüştür.

- **Altınçanak Köyü, Toplu Seralar:** Altınçanak Köyü hudutları dâhilindeki toplu seralar yerinde görülmüştür. Sera sahipleri ile yapılan görüşmelerde, seralarda genel olarak domates ve salatalık yetiştirildiği, her bir seradan haftada en az iki kere ürün toplandığı, toplanan ürünlerin Erzurum Halı'na gönderildiği, salatalığın kilogramının 2,00 – 2,50 TL den, domatesin kilogramının ise 3,00 – 3,50 TL den satıldığı, ürün verimlerinin ve fiyatların iyi olduğu ifade edilmiştir.

- **Sapaca Köyü, Mera Islahı (Orman Dışı):** Sapaca Köyü Puşulu Yaylası'nda Mera Islahı (Orman Dışı) kapsamında yapılan hayvan gölgeliği yerinde görülmüştür. Yayladaki köylüler ile yapılan görüşmelerde, köyün iki yaylasının olduğu, yaylaların her yıl münavebeli (bir yıl biri ikinci yıl diğeri) kullanıldığı, yaylada yaklaşık 120 BB ve 1.000 KB hayvanın bulunduğu, gölgelikten BB Hayvanların yararlandığı ifade edilmiştir. Yaylanın ormana sınır olan kısmında, ağaçlarının çevresinin gölgelik/barınak olarak kullanılmak amacıyla ahşap çit ile çevrildiği gözlenmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan görüşmeler ve alınan bilgilerden 2018 yılı programı kapsamında planlanan faaliyetlerin (*iller tarafından yapılan revizeler kapsamında*) mikrohavzalarda uygulanmasında, fiziki miktarların gerçekleştirilmesinde bir sıkıntı görülmediği, ödeneklerin ise bir miktarının kullanılmayacağı anlaşılmaktadır.

Doğal Kaynakların Korunması, Rehabilitasyonu ve Sürdürülebilir Yönetimi Faaliyetleri kapsamında İller itibariyle ve toplam gerçekleştirmeler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Buna göre, 2018 yılı programları kapsamında Temmuz ayı sonu itibariyle;

- ✓ Toprak muhafaza tesis faaliyeti kapsamında toplam 1.100 hektar,
- ✓ Toprak muhafaza bakım faaliyeti kapsamında toplam 8.334 hektar,
- ✓ Mera ıslahı kapsamında toplam 50 hektar,
- ✓ Bozuk ormanların rehabilitasyonu tesis faaliyeti kapsamında 300 hektar,
- ✓ Bozuk ormanların rehabilitasyonu bakım faaliyeti kapsamında 2.550 hektar,

çalışma gerçekleştirilmiştir.

Mera ıslahı (orman içi) kapsamındaki programlar için yer tespit ve proje yapımı (Bayburt) ve hizmet alımı (Erzurum) süreçleri devam etmektedir.

Fidanlıkların iyileştirilmesi kapsamında ihale (Bayburt, Artvin-Şavşat) ve yapım (Artvin-Ardanuç) süreçleri devam etmektedir.

ORKÖY 2018 yılı programı kapsamında arıcılık (arılı kovan desteği (toplam 216 ünite)) faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Seracılığın geliştirilmesi kapsamında 30 adet seranın kurulum çalışmaları (Erzurum) devam etmektedir. İlave verilen seralar için ihale süreci devam etmektedir.

Güneş enerjili su ısıtma sistemi programları için hizmet alımı (Artvin) ve kurulum süreçleri devam etmektedir.

Isı yalıtımı ve katı yakıtlı kat kalorifer sistemi programları için ihale (Erzurum) ve yapım süreçleri (Bayburt) devam etmektedir.

Dam örtülüğü faaliyeti programları için hizmet alımı (Artvin) süreçleri devam etmektedir.

İl Tarım ve Orman Müdürlükleri tarafından 2018 yılı programı çerçevesinde;

- **Orman Dışı Mera Rehabilitasyonu faaliyeti** kapsamında yapım çalışmaları devam etmektedir.

- **Ahır Şartlarının İyileştirilmesi faaliyeti** kapsamındaki çalışmalar Bayburt'ta tamamlanmış, Artvin ve Erzurum'da ise devam etmektedir.

- **Yem Bitkileri Üretiminin Artırılması faaliyeti** üç ilde de tamamlanmıştır.

- **Meyveciliğin Geliştirilmesi faaliyeti** kapsamındaki çalışmalar Bayburt'ta tamamlanmış, Erzurum'da ise devam etmektedir.

- **Sebzeciliğin Geliştirilmesi faaliyeti** kapsamındaki çalışmalar Artvin ve Erzurum'da tamamlanmıştır.

- **Demonstrasyonlar faaliyeti** kapsamındaki çalışmalar (Erzurum) tamamlanmıştır.

- **Küçük Ölçekli Sulama Altyapısının İyileştirilmesi Faaliyetleri** kapsamında Bayburt İl Özel İdaresi tarafından 2015 yılında ihalesi yapılan Masat, Tepetarla ve Yerlice Köyleri'nin sulama suyu tesisleri yapımında eksik kalan kısım ile ilgili ödenek DOKAP tan temin edilmiş ve 18.07.2018 de ihalesi yapılmıştır, Yaylapınar Köyü Kuzular Mahallesi sulama suyu tesisinin yapımı ise devam etmektedir.

- **DSİ Bölge Müdürlüğü'nce** 5 havzada yapılacak olan 23 adet KÖS Tesisi ihalelerinin tamamı yapılarak sözleşmeleri imzalanmıştır. Bu tesisler için gerekli olan kaynağın fiyat farkı ve kdv dahil yaklaşık 43 milyon lira olduğu, 21 milyon lira işçilik sözleşme bedelleri toplamına karşılık 8,65 milyon lira ödenek mevcut olduğu, 18,071 milyon lira malzeme alımı sözleşme bedelleri toplamına karşılık 2 milyon lira kaynağın bulunduğu, **işin %50 sinin gerçekleştirilebilmesi için malzeme alımı faslından en az 7 milyon lira kaynağa acilen ihtiyaç olduğu**, İspir MH (Halilpaşa, Cankurtaran ve Taşbaşı) ile Tortum Kuzey MH'nda çalışmaların devam etmekte olduğu Şenkaya MH'nda ise işin aktif hale getirilmeye çalışıldığı Bölge Müdür Yardımcısı tarafından belirtilmiştir. Talep edilen kaynağın tahsisi yönünde üst seviyede girişimlerde bulunulması (Proje yönetimi tarafından takibi) işlerin süresinde bitirebilmesi bakımından önemlidir.

ÇNHRP 2018 YILI PROGRAMI VE GERÇEKLEŞME DURUMU (TEMMUZ 2018)

FAALİYET ADI	BİRİM	ARTVİN				ERZURUM				BAYBURT				MERKEZ				TOPLAM						
		PROGRAM		GERÇEKLEŞME		PROGRAM		GERÇEKLEŞME		PROGRAM		GERÇEKLEŞME		PROGRAM		GERÇEKLEŞME		PROGRAM		GERÇEKLEŞME				
		Miktar (ha)	Tutar (BİN TL)	Miktar (ha)	Tutar (BİN TL)	Miktar (ha)	Tutar (BİN TL)	Miktar (ha)	Tutar (BİN TL)	Miktar (ha)	Tutar (BİN TL)	Miktar (ad)	Tutar (BİN TL)	Miktar (ha)	Tutar (BİN TL)	Miktar (ha)	Tutar (BİN TL)	Miktar (ha)	Tutar (BİN TL)	Miktar (ha)	%	Tutar (BİN TL)	%	
ÇNHRP		5.642	4.015	4.584	215	8.782	9.285	4.850	250	5.908	8.267	2.900	177	32	8.833	1	2.972	20.332	30.400	12.334	61	3.614	12	
1-Toprak muhafaza tesis	ha					800	764,00	800		600	2.290,00	300	177,002					1.400	3.054,00	1.100	79	177,002	6	
2-Toprak muhafaza bakım	ha	3.550	322,00	2.684	110,042	7.445	901,00	4.000	171,586	2.429	693,00	1.650						13.424	1.916,00	8.334	62	281,628	15	
3-Mera ıslahı	ha					150	191,00	50		100	191,00							250	382,00	50	20	0,000	0	
4-Teknik inceleme ve eğitim	Ad.													10	1.945,00	1	148,877	10	1.945,00	1	10	148,877	8	
5-Uzman kiralama,izleme değ.,tercüman															984,00		447,831		984,00				447,831	46
6-Bozuk Orman Rehabilitasyonu (Tesis)	ha									1.784	3.411,00	300						1.784	3.411,00	300	17	0,000	0	
7-Bozuk Orman Rehabilitasyonu (Bakım)	ha	2.092	604,00	1.900	105,284	387	21,00		0,000	995	199,00	650						3.474	824,00	2.550	73	105,284	13	
8-1 Taşıt alımı	Ad.													7	1.800,00			7	1.800,00	0	0	0,000	0	
Kamyon(T-14)	ad.	1				0	0			1				2	590,00			2,00	590,00	0	0	0,000	0	
Pikap(4x4) (T-08)	ad.	1				1				1				3	620,00			3,00	620,00	0	0	0,000	0	
Minibüs(Vip) (T-05)	ad.	1				1				0				2	590,00			2,00	590,00	0	0	0,000	0	
8-2 İş makinesi alımı	Ad.													15	4.104,00	6	2.374,81	15	4.104,00	6	40	2.374,806	58	
Kazıcı yükleyici	ad.	1				1				1				3	776,00	2	701,59	3	776,00	2	67	701,585	90	
Ekskavatör (5 ton)	ad.	1				1				1				3	590,00	2	479,52	3	590,00	2	67	479,524	81	
Ekskavatör (22 ton)	ad.	1				1				1				3	1.415,00	2	1.193,70	3	1.415,00	2	67	1.193,697	84	
Traktör	ad.	1				1				1				3	390,00			3	390,00	0	0	0,000	0	
Kısa Dorse Taşıyıcı	ad.	1				1				1				3	933,00			3	933,00		0	0,000	0	
9-Fidanlıkların İyileştirilmesi	+		300,00	0	0,000						1.000,00	0	0,000					0	1.300,00	0	0	0,000	0	

10-Orköy faaliyetleri	+	291	2.789,00	79	0,000	1.009	7.408,00	199	78,310	65	483,00	50	0,000					1.365	10.680,00	328	24	78,310	1
Arlı kovan dağıtımı (1 ünite=20arlı kov.)	ünite	79	2.131	79	0,000	137	2.274	137	0,000									216	4.405	216	100	0,000	0
Sera tesisi	ad.	0	0			30	1.819		24,267									30	1.819	0	0	24,267	1
Sebze Fidesi	Ünite					40	42	40	54,043									40	42	40	100	54,043	128
Güneş enerjili su ısıtma sistemi	ad.	0	0			720	1.874			50	117	50						770	1.991	50	6	0,000	0
Isı yalıtımı (Mantolama)+Kati yak. kat kal.	ad.	0	0			60	1.020			15	366							75	1.386	0	0	0,000	0
Güneş enerjili elektrik üretim sistemi						22	379	22	0,000									22	379	22	100	0,000	0
Dam Örtülüğü	ad.	212	658			0	0			0	0							212	658	0	0	0,000	0

2018 yılı programı faaliyetler itibariyle yılsonu gerçekleşme tahminleri (miktar ve tutar olarak) mevcut uygulamalar dikkate alınarak yapılan değerlendirmelere göre aşağıdaki tabloda verilmiştir. Buna göre faaliyetler itibariyle programların fiziki gerçekleştirmelerinin tam veya programların üzerinde olacağı, ödeneklerin ise bir miktarının kullanılamayacağı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, artabileceği tahmin edilen ödeneğin ilave proje faaliyetleri (var ise) programa alınarak kullanılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

ÇNHRP 2018 YILI PROGRAMI (GERÇEKLEŞME TAHMİNİ-TEMmuz 2018)																	
FAALİYET ADI	Birim	ARTVİN				ERZURUM				BAYBURT				TOPLAM			
		Program		Gerç. Tah.		Program		Gerç. Tah.		Program		Gerç. Tah.		Program		Gerç. Tah.	
		Miktar	Tutar (BİN TL)	Miktar	Tutar (BİN TL)	Miktar	Tutar (BİN TL)	Miktar	Tutar (BİN TL)	Miktar	Tutar (BİN TL)	Miktar	Tutar (BİN TL)	Miktar	Tutar (BİN TL)	Miktar	Tutar (BİN TL)
Genel Toplam			4.015		4.220		9.285		9.532		8.267		5.929		21.567		20.415
Toprak muhafaza tesis	Ha					800	764	1.661	1.413	600	2.290	734	2.749	1.400	3.054	2.395	4.162
Toprak muhafaza bakım	Ha	3.550	322	3.550	522	7.445	901	7.455	901	2.429	693	2.429	176	13.424	1.916	13.424	1.599
Mera ıslahı	Ha					150	191	150	191	100	191	300	570	250	382	450	761
Bozuk orman reh. tesis	Ha									1.784	3.411	2.064	300	1.784	3.411	2.064	300
Bozukorman reh.bakım	Ha	2.092	604	2.092	604	387	21	387	21	995	199	995	100	3.474	824	3.474	725
Fidanlıkların iyileştirilmesi			300		451						1.000		1.000		1.300		1.451
Orköy Faaliyetleri			2.789		3.377		7.408		7.006		483		1.034		10.680		11.417

(Not: Bayburt'ta toprak muhafaza tesis ile Bozuk orman rehabilitasyonu tesis çalışmaları birlikte (tek) ihale edildiğinden ödenek miktarları ile harcamaları birlikte (toplam ödenek: 5.701.000,00 TL, toplam harcama tahmini: 3.049.000,00 TL) değerlendirilmelidir.).

Proje faaliyetlerinin yöre halkı tarafından genel olarak benimsendiği ve desteklendiği, bu durumun oluşmasına doğal kaynakların rehabilitasyonu çalışmalarının, bundan etkilenenlerin geçim şartlarının iyileştirilmesine ilişkin faaliyetlerle desteklenmesinin önemli katkılar sağladığı gözlenmiştir.

Ziyaret edilen sahalarda, erozyon kontrolü ve doğal afetlerin önlenmesi ana faaliyeti kapsamında yapılan çalışmaların genel olarak yerinde, amacına uygun ve mevcut durumlarının iyi olduğu, yüzey ve oyuntu erozyonunun önlenmesi amacıyla alınan önlemlerin (*idari, kültürel ve mekanik önlemler*) yüzeysel akışın ve rusubat taşınmasının kontrol altına alınmasında etkili olduğu, işlevlerini yerine getirmekte olduğu gözlenmiştir.

Toprak muhafaza ve bozuk ormanların rehabilitasyonu faaliyetlerinin uygulandığı sahalarda planlanan bakım süresi (üç yıl) sona erdikten sonra da koruma faaliyetinin devam ettirilmesi ve sahaların düzenli olarak kontrol edilerek ihtiyaç olduğu tespit edildiği takdirde gerekli bakım çalışmalarının (*oyuntu ıslahı amacıyla tesis edilen eşiklerde meydana gelebilecek bozulmaların onarılması da dahil olmak üzere*) yapılması uygun olacaktır.

Projede erozyonun meydana geldiği ileri derece bozuk meralar toprak muhafaza çalışmalarının yapılması gereken yerler arasında yer almaktadır. Bu tür bazı alanlarda yamaç ıslahı tedbirlerinin (özellikle kültürel ve bazı mekanik tedbirlerin) alınması mülkiyet veya köylülerin otlatma yapma talebi nedeniyle sınırlı olabilmektedir. Böyle alanlarda, taşınan rusubatın alttaki tarım arazilerine, yerleşim yerlerine ve tesislere zarar vermesi nedeniyle oyuntularda ıslah tedbirlerinin alınması zorunlu olduğu durumlarda sahalarda otlatmaya engel olunması, bu yapılamadığı takdirde de otlatmanın mevcut bitki örtüsüne zarar vermeyecek şekilde düzenlenmesi önem arz etmektedir.

Projede toprak muhafaza ve bozuk ormanların rehabilitasyonu faaliyetleri kapsamında dikilen fidanlar genel olarak (tür ve miktar olarak) proje kapsamında desteklenen fidanlıklardan (Bayburt ve Artvin (Şavşat ve Ardanoç) orman fidanlıkları) temin edilmektedir. Proje sahalarında, yörede doğal olarak yetişen yapraklı, yabani meyveli ağaç, ağaççık ve çalı türlerinin fidanları dikimlerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Proje sahaları için ihtiyaç duyulan bu tür fidanların bu fidanlıklarda yeterli miktarlarda üretilmesi önem arz etmektedir.

Erozyon kontrolü sahalarında oyuntu ıslahı kapsamında yapılan eşiklerde (kuru duvar eşik, galvanizli kafes tel eşik) zamanla meydana gelebilecek bozulmaların onarımlarının bakım çalışmaları kapsamında yapılabilmesi ve bunun için de "Birim Fiyat Cetveli"nde, ot alma, çapa ve teras onarımında olduğu gibi, "**Eşik onarımı**" işine de yer verilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Erozyon kontrolü ve mera ıslahı sahalarında genel olarak saha tanıtım levhalarının yer almadığı gözlenmiştir. Bu tür sahalardan, yerleşim yerleri ve ulaşım yollarına yakın olanlar ile büyük alanlar şeklinde olanlara proje ve faaliyet bilgilerini içeren tanıtım levhalarının konulmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Dikenli tel çit ihatası yapılmış olan proje sahalarına belirli noktalardan girişleri sağlayacak giriş kapılarının ve/veya tel çit geçiş merdivenlerinin genel olarak bulunmadığı gözlenmiştir. Saha içerisine ulaşım yolu bağlantısı bulunan yerlerde proje sahalarına giriş kapılarının, bulunmayan yerlerde ise tel çit geçiş merdivenlerinin yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Mera ıslahı faaliyeti kapsamında meralarda hayvanların yararlanması amacıyla yapılacak bazı sınıai tesislerin (ör. Hayvan barınağı ve Gölgelek) miktarları/büyükükleri otlatma kapasitesi çerçevesinde planlama yılındaki hayvan sayıları dikkate alınarak tespit edilmiştir. Bu tesislerin miktarlarının uygulama yılında otlatma kapasitesi kapsamında meradan yararlanacak olan mevcut hayvan sayıları dikkate alınarak yeniden değerlendirilmesi uygun olacaktır.

Proje sahalarındaki servis yollarının bakımları, ihtiyaç olduğunda sahaya ve saha içinde ulaşımı sağlayabilecek şekilde düzenli olarak yapılmalıdır.

Küçük ölçekli sulama altyapısının iyileştirilmesi faaliyeti kapsamında yapılan sulama havuzlarının çevresindeki tel çitlerin işlevlerini yerine getirebilecek şekilde bakımlı tutulmalarının sağlanması ve beton su kanalları boyunca uygun yerlere dikkat/uyarı levhalarının konulması gerektiği değerlendirilmektedir.

Proje uygulama birimleri ile yapılan görüşmelerde Teknik Gözlem Defteri'nin bulunduğu, ancak kayıtların düzenli ve/veya yeterli detaylarda tutulmasında genel olarak eksiklikler olduğu ifade edilmiştir. Teknik gözlem defterinde yer alan bilgiler daha sonraki yıllarda sahada yapılması gereken iş ve/veya işlemlerin belirlenmesinde uygulayıcıya ışık tutacaktır. Bu nedenle, mikrohavzalardaki proje sahalarında toprak muhafaza, bozuk ormanların rehabilitasyonu, mera ıslahı ve benzeri faaliyetler kapsamında uygulanan metot ve tekniklerin, yapılan işlemler ile alınan sonuçların ve yapılan gözlemlerin düzenli olarak Teknik Gözlem Defteri'ne kaydedilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Proje faaliyetlerinin uygulanmasında iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve korunması için gerekli tedbirlerin alınması gereklidir. Bu bağlamda, faaliyetlerin uygulamasında çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğinin sağlanması ve çalışanların sağlığının ve güvenliğinin korunması için mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dahil her türlü önlemin alınması, organizasyonun yapılması ve araç ve gereçlerin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmasına özen gösterilmelidir.

5. EKLER

Ek-1: Çoruh Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi (ÇNHRP) Proje İllerine Seyahat Programı

ÇNHRP SEYAHAT PROGRAMI (16-28 Temmuz 2018)

Tarih	Program
16.07.2018	Ankara-Erzurum-Bayburt ulaşım
17.07.2018	Orman İşletme Müdürlüğü'nü ziyaret, Taht MH (Uluçayır, Kurbanpınar, Taht, Dövmekaya, Akçakuzu ve Yedigöze Köyleri) ziyareti.
18.07.2018	Masat MH (Heybetepe, Gezköy, Masat ve Yaylapınar Köyleri) ziyareti.
19.07.2018	-Taht MH, Orman Dışı Mera Islahı sahaları (Yerlice, Kurbanpınar, Akçakuzu ve Dağtarla Köyleri) ziyareti. - Orman İşletme Müdürlüğü'nü ziyaret, -Bayburt – Erzurum (İspir) ulaşım.
20.07.2018	- İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nü ziyaret, İspir MH ziyareti (Orman Dışı Mera Islahı), - İspir Kuzey MH (Çatakkaya ve Yedigöl Köyleri) ziyareti.
21.07.2018	- İspir ve İspir Kuzey MH ziyareti (proje faaliyetleri), -İspir Erzurum ulaşım.
22.07.2018	Mikrohavza faaliyetleri (değerlendirme, rapor hazırlama)
23.07.2018	- Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ve DSİ Bölge Müdürlüğü'nü ziyaret, - Uzundere MH ziyareti (toplu seralar).
24.07.2018	- Oltu Orman İşletme Müdürlüğü'nü Ziyaret - Şenkaya ve Olur Merkez MH ziyareti (proje faaliyetleri).
25.07.2018	- Uzundere MH ziyareti (Orman Dışı Mera Islahı çalışmaları), - Uzundere – Yusufeli ulaşım, -Yusufeli Orman İşletme Müdürlüğü'nü ziyaret, Bıçakçılar MH ziyareti, - Yusufeli – Artvin ulaşım.
26.07.2018	- Orman Bölge Müdürlüğü'nü ziyaret, - Şavşat Orman İşletme Müdürlüğü'nü ziyaret, Veliköy MH ziyareti.
27.07.2018	- Orman Bölge Müdürlüğü ve İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nü ziyaret, - Veliköy MH ziyareti.
28.07.2018	Artvin- Erzurum – Ankara ulaşım.